

„JÁNOS KIRÁLY” UTÁN...

Meglepően nagy érdeklődés kísérte a Kádár János születésének 80. évfordulója alkalmából lapunkban közzétett írásokat. Ezért – mintegy a téma lezárásaként – a Rádió Szeged csütörtök délutáni műsorában elhangzott beszélgetés szerkesztett és rövidített változatát is közöljük. Partnerünk: – egy kommunista – Karácsonyi Béla professzor, a Munkáspárt (MSZMP) vezetője és – egy liberális ellenzéki – Jankó Attila, SZDSZ-es önkormányzati képviselő.

NOSZTALGIA „JÁNOS KIRÁLY” UTÁN?

– Jól érzékeltük, hogy Kádár személye, a nevével jelzett korszak megítélése foglalkoztatja az embereket?

Karácsony Béla: – A magyar történelemnek egy olyan időszakát vizsgáljuk, mely több mint 30 esztendőn át nyomta rá bélyegét a társadalom fejlődésére. Engem is meglepett, hogy „A hét kérdése”-re adott válaszok *pozitív nosztalgiával néztek vissza erre a korszakra*. Az emberek a jelen negatívumaihoz viszonyítanak.

Jankó Attila: – Jó tíz éve hallottam az akkori ellenzék egyik vezéralakjától: *„Bármikor hajlandó vagyok elismerni, Kádár János jobb király, mint Gustav Husak vagy Ceausescu, de istenem, én republikánus vagyok!”* Ez a dolog lényege. Bárkinek lehet nosztalgiája egy megértőnek, jónak hitt „király” után. De hát egy köztársaságot kéne végre felépíteni és működésbe hozni!

– Ehhez azonban nem árt érteni a közelmúltat, annak egyik főszereplőjét. Márpedig Kádár igencsak ellentmondásos utat járt be: 1949-ben – belügyminiszterként – részt vett Rajk László kihallgatásán. A kádári életút „furcsasága”, hogy 3 év múlva őt is letartóztatták, árulással vádolták. Szabadulását meg annak

*a Nagy Imrének köszönhette, akit '56-os szerepéért 1958-ban ki-
végeztetett...*

K. B.: – A történelemben vezető szerephez jutott egyének pályafu-
tását nem tekinthetjük autonómnak, különösen nem egy olyan
korszakban, mikor az ország sem független, nincs szabad mozgás-
tere. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy az emberek is változ-
nak. Meglehetősen kanyargós utat futott be az ország fejlődése,
amit a vezetők pályája is mutat.

– Kádárnak volt, érvényesülhetett személyisége?

K. B.: – Egy autodidakta munkás vezetőről van szó, akinek egyé-
niségét a pozitív személyi tulajdonságok túlsúlya jellemezte. Puri-
tánsága például megakadályozta, hogy körülötte személyi kultusz
alakuljon ki.

J. A.: – A politikai pályára lépők morális megítélése rendkívül fon-
tos. Szerintem a személyi kultusz nem a vezérek gyarlósága miatt
alakult ki. Ezt a szovjet rendszer egyes fejlődési szakaszaiban intéz-
ményesen megcsinálták.

*– 1956 novemberében Kádárnál gyűlöltebb személy nemigen volt.
Ebből a helyzetből indulva néhány év múlva, de még 1985-ben is a
legnépszerűbb politikusunk...*

J. A.: – Ami azt bizonyítja, hogy az emberek többsége egészségesen
viszonyul a politikához: ha békén hagyják, ha nincs nyomor és föl-
fordulás, akkor toleráns az ideológia, a vezetők iránt. Míg ha fölbo-
rul a normális emberi élet, a legzseniálisabb vezető is gazember-
ként, kóklerként tűnhet föl.

K. B.: – A Rákosi- és a Kádár-korszak kormányzati módszere kö-
zötti különbséget hamar tapasztalhatták az emberek. Annak is tu-
datára ébredtek, hogy Magyarország a Nyugat passzivitása, a Szov-
jetunió aktivitása következtében megmaradt a szovjet blokkban.
Ehhez kellett alkalmazkodni. Ezen belül értékelték Kádár lavírozó
és kompromisszumkészségét.

– Kádár népszerűsége viszont 1988-ra elolvadt.

K. B.: – A szocializmusnak az a szovjet modellje, amelyet nálunk meghonosítani akartak, a rossz gazdasági mechanizmus és egyebek miatt kifulladt. Ennek megfelelően csökkent Kádár és a párt népszerűsége. Tehát Kádár bukása azonos a pártállami modell bukásával.

– Kádárnak jut-e szerep abban, hogy a rendszerváltás hazánkban vér nélkül, békésen zajlik?

J. A.: – Az ő személyénél sokkal nagyobb szerepe volt annak, hogy az ország '56 után magának más elbánást tudott Moszkvában elfogadtatni, mint a blokk többi tagja. Ez a relatív szabadság lehetővé tette, hogy a gazdaságban és a társadalomban beinduljanak olyan folyamatok, melyek ezt az átalakulást megalapozták. Már látszik: ez a rendszerváltás nem egyszerű diadalmenet, legalább 3-4 választási cikluson át tartó és igen válságos átalakulás lesz.

Délmagyarország, 1992. május 30.